

A" A' POH

Stories

Summer Institute of Linguistics-
Philippines, Inc.

Translators 1973 Publishers

FOREWORD

Some of the glory of the Philippines lies in the beautiful variety of people and languages within its coasts. It is to the great credit of the national leadership over the years that no attempt has been made to destroy this national heritage. The goal has been instead to preserve its integrity and dignity while building on this strong foundation a lasting super-structure of national language and culture.

The present book is one of many designed for this purpose. It recognizes the pedagogical importance of dividing literacy and second-language learning into two steps—literacy being the first. When a student has learned to read the language he understands best, the resulting satisfaction in his accomplishment gives the drive and confidence he needs to learn the national language. His ability to

Published
in cooperation with
Bureau of Public Schools
and
Institute of National Language
of the
Department of Education
Manila, Philippines

1073-230

Printed in the Philippines

F O R E W O R D

read, furthermore, is the indispensable tool for the study this program will require.

The Department of Education of the Philippines is proud to present this latest volume in a nationwide series designed to teach the national language through literacy in the vernaculars. It will strengthen both the parts of the nation and the whole.

Juan L. Manuel
Secretary

One of the noble aims of Education is to equip every citizen to participate meaningfully in his society and to share in shaping the destiny of his country. Providing literacy instruction in each man's vernacular is a basic step in realizing this goal. To promote this purpose the Summer Institute of Linguistics works in agreement with and under the auspices of the Department of Education in the Preparation of instructional and supplementary reading materials for the various Cultural Minorities of our country.

The Bureau of Public Schools takes pleasure, therefore, in presenting this volume of literacy material which is part of its list of approved supplementary reading materials prepared for use by the Public School in the areas using the vernacular of these materials.

Liceria Brilliantes Soriano
Director of Public Schools

Preface

This book is one of a series of books prepared by participants in a writers' workshop held at Bagabag, Noeva Vizcaya, in September and October 1973, in cooperation with the Summer Institute of Linguistics.

This book was prepared for new readers, especially in adult education classes.

Hay Immilbuwan di ad Dotal
(Hi Mary Patawig di nangitudo')

On inilayuy gapuna an
ad uwani ya wa e ta
ngihngihilan ta'u nan kahu
ya ulog ya bigih ya gayyaman
ya umihingalda nan a'ammod
ta'u, an namamah nan i'ininna
ya a'amamma? Bahaonyuh tuwen

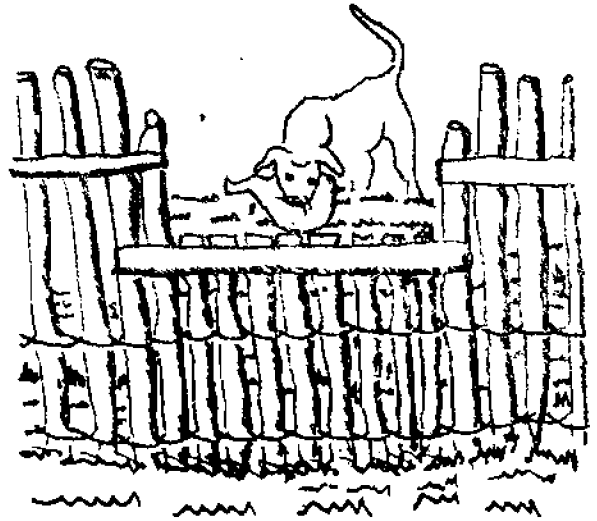
NOONG NAGING TUBIG
ANG POOK NA DOTAL

Alam ba ninyo kung bakit
nagagalit sa amin ang mga kamag-
anak namin, lalo na ang mga
matatanda, kapag tiratawanan
namin ang aso o ahas o kulisar
o alupihan? Upang malaman ninyo
ang dahilan basahin yo itong
kuwento na isinalaysay ng aking
lolo na si Kinadduy.

a'apoh an ina'apoh hadin hi
apu an hi Kinadduy t
inbilaonyuy gapuna.

Hidi anuh din nadne ya
nadulog di baleh ad Dotai te
dakolday tatagu an numbobleh
di. Ta han hin'algo anu an eda
nun'anup nan linala'i ya

Noong makaraan ayon sa
aking lolo ay marami ang mga
bahay sa Dotai sapagkat marami
ang mga tao na nakatira doon.
Isang araw ang mga lalaki ay
nagsipunta sa gubat upang mangaso.
Kaagad may napatay silang
baboy-damo. Hiniwa nila ang
isang hulihang pea ng baboy at
itirali sa leeg ng aso. At
sinabi nila sa aso, "Dalhin mo
itong karne sa atin at
babalik ka agad sapagkat
pupunta pa tayo sa bandang

inanupda han laman.
Ginogodday ohay hukpitna ot
ipikangodah nan kahu an
alyonday, Iyem tun dotag hi
bale ta'u ya nibangngad'a
ta ipluy ta'u boh ad Kappugan.
Umey kahu ta on diinatong ya
adi pa'allaptu' hi hoob te
madamot di dotag.

Kappugan." Lumakad ng aso.
Nang nakarating siya sa pinto ay
hindi makalundag dahil ang dala
niyang karne ay mabigat. Tuing
lulundag siya ang karne ay
mahulog sa lupa. Nakita ng
isang babae na manlalala ang
aso at siya'y tumawa ng malakas
dahil sa tuing nahuhulog ang
karne, iikot ang aso at kugatin
ang karne. Sabi pa ng lolo na

Komengakengah anuy kahu, on
wa e ta limmaptu' on nipakpak
nan dotag. Tinigon anon di
mun'abol an binabai ya
ngekngekngekanda te nipakpak
e nan dotag on nibangngad
nan kahu on kinalatna on
limmaptu'. Hana e mahan anon
ud kahu ya matmatteh ngihiina
ta pamaag moy kahu ta

halos namatay sa tawa ang may-ari
ng aso. Ngunit ayaw matawaran
ang aso, kaya isinumpa niya ang
lupa. Ang kinalabasan ng kanyang
sumpa ay bumalikad ang lupa at
tubig na lamang ang nakikita.
Ito ang ikinamatay ng mga tao.

Ang mga mangangiso, raw, ay
hinitay nila ang pagbalik ng
aso, ngunit hindi na bumalik

umilbu te adina pohdon an
ngihngihilanda ta nunballin
nan luta ta nun'a'ateda
nan tatagu, ya pamaag
ya on liting di matigo.

Hahaddon anun din
linala'i an e nun'anup di
kahu ya ma'id ha
mibmibbanggad ot umanamutda,
mu ondaot nangimohgagan di
puhung an muntalbobob' an umat
nayya anuh nan nanginluluwag

ang aso at sila'y unuwi. Nang
nakerating sila sa kanila, nakita
nila ang isang lawa na lumuluwa
tulad ng kumukulong kanin kepeg
linuluto. Hinanap at tinawag
nila ang kanilang mga asawa at
mga anak ngunit walang sumagot.
Pagtakapos nakita nila ang isang

an bogah. Nginin anuy eda
ihidip on kimmalidah nan
i'inayanda ya i'imbabaleda,
mu ma'id ha tumbal.

Nangitigandaot han kayiw an
ay manayo ot matukad ya ahida
mohpe antan an munbabayogbog
nan luta an awadanda.
Nangintatakutda anu ta pamaag
otne dumokpahdah nan puhung
ta nun'a'ateda.

De ta hiyah diye anuy

punong-kahoy na parang sumesayaw
at ito'y biglang bumagsak. Saka
nila namalayan na gumagalaw ang
tinatayuan nilang lupa. Sila'y
natakot at biglang lumundag sa
tubig. Namatay lahat ng mga
mangangaso.

gapuna an ad uwani ya tigon
ta'u on lo'tat ya nangpuh ad
Dotal hi gode te na'upol nan
pito' hi immilbuwana.

Ngayon makikita ang pook
na Dotal na bumabagsak dahil
ito'y naging tubig noong minsan.

Hay Malmuan nan Lobong
ad Ambuaya
(Hi Hilda Gotia nan nangitudo')

Pohdonyudan ta e ta'u
tigon nan lobong hi ad
Ambuaya? Kundongol paman
hituwe. te dakodakolday e
mumpi'nik hidih nan u'unga
ya ta'on on minamakilog.
Umeta e anuh di, an alyon
nan numpanigo, ya ma'uhdungan

ANG ALAMAT NG LAWANG SA AMBUAYA

Ibig ba ninyong pumaroon at
makita ang lawa sa Ambuaya?
Ang lawa na ito'y kilalang-kilala
para sa mga magsipiknik, hindi
lamang mga bata kundi mga may-edad
na. Ayon sa mga nagsipunta na
doon kung tingnan mo sa ilalim
ng tubig ay makikita ng mga

di atop di baleh nan liting on
iyuhdung.

Anakkaya, dolledollen
boble man ni' anu hanan ad
Ambuaya. Mu han hin'algo ya
namaagday bubullaki idiyen
boble ta eda ngumayo.
Ammunaday u'onga ya nan
binabain na'angang. De ta
wadada anu han hinapu an e

bakas ng bubong ng mga dating
bahay doon.

Alam ba ninyo na ang
Ambuaya ay isang magandang pook
noon? Ngunit isang araw lahat
ng mga lalaki ay nagsitungo
sa ibang pook upang pumatay ng
mga tao doon. Ang mga bata
at mga babae lamang ang iniwanan.
Mayroon din isang matandang babae
at ang kanyang apo na nagtungo

himmagub. Den dimmatongdah
nan obob ta itayan di ininnay
aluwog ya den mumpidpidda'
di ungan apapunah nan
nalitingan. Namaag bopo han
bilabil ta kumayat hinan
unga ot ikalatna ta alinah
on mumpitpitag di ungan
takutna te den munballiballin
di bilabil on ay katkatibungalon.

sa bukal upang umigib ng tubig.
Nang nakarating sila sa bukal,
inilagay nila ng isang mahabang
kawayan na paglagyan ng
tubig sa tapat ng bukal. Habang
pinupuno ng matanda ang kawayan
ng tubig, ang bata naman ay
naglunoy. Ngunit biglang may
umakyat na linta sa kanyang
katawan at nagsimulang sumisip
ng dugo. Umiyak at gumulong sa

Tinnigon apuna ot
pa'ibagonan loknahon on
munggayogon alyonay, Aga e
ni' ta patayon da'a te nganu
udot onmu e kinalat hanan
apapu'. De on aganan
munggayogo. On pinatenay
bilabil ta pohononay aluwog
ot umayatdah bobleh hinapu.
Onda inmayat ot hunggop di

lupa ang bata sa takot sapagkat
ang linta ay parang bahaghari
kung iginagalaw at iniikot ang
kanyang makulay na katawan.

Nakita ng matanda ang
pangyayuri. Kaagad niyang inalis
ang linta. Siya'y nagalit at
nagmurang sinabi, "Bakit mo
kinagat ng aking apo? Papatayin
kita." Patuloy pa rin ang

ininnah balen e munha"ang ya
den na'angang di unghah dola an
mun'ay'ayyam.

Alinaot bo ya mun'ali
nan ungan alyonay, Apu, omman
bo eh'a wahtu han obob hitun
pu"un di tu'ud ta'u. Ya
timbang di ininnah balen
alyonay, Adi'an di ni'
lumayalayah. On'adan

pagmumura niya at pinatay ang
linta. Pagkatapos kinuha na
ang pag-igib at umuwi sila. Nang
nakarating sila sa bahay,
pumasok at nagluto kaagad. Ang
bata naman ay naiwanan sa
labas upang maglaro.

Pagkalipas ng ilang sandali
ang bata ay tumawag at sinabi,

munmuninnop. Nganu boh on
wahna ha obob hinan daulon.

Anhan hanan unгах aya'ayag
i apuna te demon na'ibagan
ahi'u'utbul di liting hi
atu'utu'ud ta ay wa"el nan
lita'angan.

Agge nahin'amatang ya
numbalin hi lobong handin
dolledollen bobleh ad

"Impo, may tubig na lumalabas sa
ilalim ng haligi ng bahay natin."
Ang matanda'y sumagot, "Huwag kang
magpakaloko. Nanaginip ka ba?
Paanong may bukal kaagad sa
silong ng bahay?"

Ang bata'y namimilit at
tinawagan uli ang kanyang Impo
sapagkat ang tubig ay biglang

Ambuaya, ta ma"id ha
na'angang hi panginatunan.

Managday bulalakki an
umandam hinan eda ngimayowan
ta nibata"anda ya minangmangda
ya alyonda ot enda hahawwa'.
Mu na'adiyyatonda ya
immutalngaan demannung an
numbalin hi lobong di dolada,
ya ma"id an ayda nun'abubutong.

lumabas sa bawat haligi ng
bahay. Ang tubig ay lumaki at
ang bakuran ay naging isang
ilog. Nang tingnan ng matanda
sa labas ay malapit ng mabaha
ang bahay. Natulala siya.
Parang isang taong natalo
na napatunayang maykasalanan.

Sa ilang sandali ang
pook na Ambuaya ay naging isang
lawa na kahit isang bakas ng

Ma"id ha poto' di nomnomda gapu
idiyen na'at ta pamaag ot
dida on nunhimpuputulda uluda
ot ma'ulimahdan namin di
iAmbuaya.

Dadiyen tinatagu ni'
idiyen boble anuy numbalin hi
pipinading ta dida nan oggan
manguyud hinan amohandan e
muntabbug on naltingda mo.
dating pook ay wala.

Sa sandaling yaon nagsiwi
naman ang mga lalaki ngunit
malayo pa sila. Nang natanaw
nila ang pook, akala nilang
paraginip lamang. Idinilat uli
ang kanilang mga mata upang
mapatunayan ang nangyari. Nang
nalaman nila na ito'y
katotohanan, naging parang mga
lasenggo sila. Nagkagulo at

nawalan sila ng isip dahil sa nangyari. At nagsimula nilang pinutol ang isat-isa hanggang namatay silang lehat.

Sinasabi nila ngayon na ang mga namatay ay naging multa at sila ang hihila at lulunod sa mga magsilangoy doon.